

Державна наукова установа
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ДНУ ПБП НАПрН України

В. Пилипчук

Наказ № 10 від «04» вересня 2024 р.

**МЕТОДОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

підготовки аспірантів за спеціальністю 081 «Право»

Розробник: Дзьобань О.П.,
доктор філософських наук,
професор

Схвалено Вченою радою
ДНУ ПБП НАПрН України
Протокол № 1 від 04.09 2024 р.

З М І С Т

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	3
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КРЕДИТНОГО МОДУЛЯ.....	4
3.	СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО МОДУЛЯ	6
4.	ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ.....	7
5.	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	11
6	ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	16
7.	СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	18
8.	КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	21
9.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	24

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань: 08 – «Право»	Назва дисципліни, до якої належить кредитний модуль: <i>«Методологія, організація та технологія наукових досліджень»</i>	Форма навчання: <i>«Заочна»</i>
Спеціальність: 081 «Право»	Кількість кредитів ECTS « 6 »	Статус кредитного модуля <i>«Навчальні дисципліни для оволодіння загальнонауковими компетентностями»</i>
	Кількість розділів: « 2 »	Цикл, до якого належить кредитний модуль: <i>«Цикл загальної підготовки»</i>
Спеціалізація: <i>12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право</i>		Рік підготовки: <i>«2024-2025 н.р.»</i>
Ступень вищої освіти: <i>«Доктор філософії»</i>	Загальна кількість годин « 180 »	Лекції: <i>«48 год.»</i> Практичні заняття: <i>«10 год.»</i>
		Самостійна робота аспіранта: <i>«122 год.»</i>
		Вид та форма семестрового контролю: <i>«Залік»</i>

2. Мета та завдання кредитного модуля

Навчальна дисципліна «Методологія, організація та технологія наукових досліджень» є однією з фундаментальних навчальних дисциплін, яка має міждисциплінарний характер та охоплює узагальнені проблеми організації, методологічного й методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності та практики її здійснення. Відповідна дисципліна призначена для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

Метою дисципліни є формування у аспірантів загальних уявлень про теоретико-методологічні основи науково-дослідницької діяльності, правила виконання науково-дослідної діяльності, отримання навичок володіння методами оформлення та порядком представлення результатів різних дослідницьких робіт та використання цих навичок у професійній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна спрямована на формування таких **програмних компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК) полягає у: здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК) зумовлюють:

ЗК 01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 02. Здатність розробляти наукові проєкти та управляти ними.

ЗК 03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК 04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземними мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК 02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК 04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК 07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна спрямована на формування таких **програмних результатів навчання**:

ПРН 01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН 02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

ПРН 04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.

ПРН 05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.

ПРН 06. Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці.

ПРН 10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

ПРН 11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

Для аспірантів передбачено 48 годин лекцій та 10 годин практичних занять, а також 122 годин відведено для самостійної роботи.

Форма контролю – залік.

3. Структура кредитного модуля

№ з/п	Т е м а	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
Розділ I – 30 годин					
1.	Рівні наукового дослідження	14	4	–	10
2.	Класифікація методів наукових досліджень. Філософський рівень методології	14	4	–	10
3.	Загальнонауковий рівень методології	32	12	2	18
4.	Спеціально-юридичний рівень методології	14	2	–	12
5.	Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень	24	8	2	14
	Усього:	98	30	4	64
Розділ II – 18 годин					
6.	Організація наукової діяльності	12	2	–	10
7.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень	16	4	–	12
8.	Оприлюднення результатів наукових досліджень. Основні вимоги до наукового тексту	18	4	2	12
9.	Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки	18	4	2	12
10.	Нормативні вимоги до оформлення та порядку захисту результатів дисертаційного дослідження	18	4	2	12
	Усього:	82	18	6	58
	Разом за дисципліну:	180	48	10	122

4. ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Розділ 1.

ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Рівні наукового дослідження

Новітні наукові напрямки: загальна характеристика. Емпіричний рівень наукових досліджень. Характерні ознаки емпіричного рівня пізнання. Характеристика знання, отриманого на емпіричному рівні. Теоретичний рівень наукового пізнання як вищий ступінь дослідження об'єктивної дійсності. Взаємозв'язок і взаємообумовленість теоретичного й емпіричного рівнів наукового пізнання. Особливості пізнавальної діяльності у сфері правознавства на теоретичному й емпіричному рівнях. Наукова інтуїція як особливий рівень пізнання. Інсайт як важливий аспект інтуїції, його роль у науковій діяльності емпіричного та теоретичного рівнів. Вплив ментальності та історичних традицій на особливості здійснення пізнавальної діяльності. Кореляція глобального та національного рівнів пізнавальної діяльності. Наукова картина світу як квінтесенція емпіричного та теоретичного рівнів пізнавальної діяльності. Метатеоретичний рівень сучасної наукової методології.

2. Класифікація методів наукових досліджень.

Філософський рівень методології

Наукові методи у процесі наукового пізнання: роль та функції. Поняття методу, методики, методології. Вимоги до методів наукового пізнання. Ознаки наукових методів. Проблема класифікації методів наукового пізнання. Основні філософські підходи до класифікації методів наукового пізнання: за ступенем загальності, за рівнями наукового пізнання, за етапами дослідження.

Загальний закон пізнання (метод сходження від абстрактного до конкретного) як логічний стрижень процесу наукового пізнання, етапи його здійснення.

Методи наукового пізнання філософського рівня як найбільш загальні принципи й методи наукового пізнання, що виконують регулятивну функцію по відношенню до наукового пізнання. Парадигма як інтегральна характеристика тієї чи іншої науки в певну епоху. Стель мислення та його функції: критична, селективна, вербальна, прогностична. Наукова картина світу як сукупність загальних наукових уявлень про структуру того чи іншого фрагмента об'єктивної реальності. Архетип теоретичного мислення як сукупність принципів і способів вибору і здійснення теоретичної діяльності для пояснення явищ, відбору її кінцевих результатів. Рефлексія як метод і форма теоретичної діяльності людини. Діалектика й метафізика як протилежні методологічні підходи до створення філософських систем пізнання й розуміння світу. Редукціонізм у науці та його критика.

3. Загальнонауковий рівень методології

Загальнонаукові методи пізнання. Основні напрямки формування й розвитку загальнонаукового рівня методології. Структура загальнонаукових методів: емпіричні методи, загальнологічні методи і прийоми, евристичні методи. Методи емпіричного дослідження.

Спостереження як цілеспрямоване пасивне вивчення предметів дослідження та основні вимоги до нього. Різновиди спостережень. Експеримент, його особливості, види, стадії та функції. Уявний експеримент як система розумових процедур з концептуальними образами. Порівняння як емпіричний метод і вихідний пункт порівняльно-історичного методу. Описання як емпіричний метод. Підходи до вибору знакових систем позначення при описанні результатів спостереження та експерименту.

Загальнологічні методи і прийоми наукових досліджень. Аналіз та його різновиди. Логічний аналіз як особливий вид аналізу. Синтез як загальнологічний метод. Синтез і емерджентність. Діалектичний взаємозв'язок аналізу й синтезу. Індукція як логічний дослідницький прийом. Види індуктивних узагальнень: популярна індукція, неповна та повна індукція, наукова індукція. Дедукція як метод. Метод абстрагування. Види та рівні (порядки) абстракцій. Філософські категорії як найвищий рівень абстракцій. Узагальнення та його види. Межі абстрагування у науковому пізнанні. Метод аналогії. Види аналогій. Імовірнісний характер висновків аналогією та вимоги до підвищення їх імовірності. Метод ідеалізації. Відносність ідеалізації. Метод формалізації та його значення у науковому пізнанні. Метод моделювання. Предметне та знакове моделювання. Імітаційне моделювання, види імітаційних моделей. Ізоморфні та гомоморфні моделі. Матеріальні, знаково-концептуальні та символічні моделі. Мовне описання моделей, поняття тезаурусу.

Евристичні методи наукового дослідження. Інтуїція, характерні риси наукової інтуїції. Методи індивідуального самостимулювання мислительного процесу. Уявний експеримент як метод. Методи колективного стимулювання мислительної діяльності. Метод експертних оцінок. Найбільш відомі методи експертних оцінок: метод Делфі, мозковий штурм, метод аналізу ієрархій.

4. Спеціально-юридичний рівень методології

Спеціальні (специфічні) методи наукового пізнання. Дисциплінарні та міждисциплінарні методи. Метод конкретно-соціологічних досліджень та його прийоми. Метод контент-аналізу: поєднання номотетичних дослідницьких процедур з ідіографічними. Статистично-математичні методи. Можливості та значення сучасних статистично-математичних методів у науковому пізнанні. Метод соціально-правового експерименту як спосіб перевірки наукових гіпотез або проектів. Кібернетичний метод та можливості й перспективи його застосування у пізнанні правової реальності. Порівняльно-правовий метод. Макро- та мікропорівняння. Юридична компаративістика. Формально-юридичний (нормативно-догматичний) метод, його вузько-цільове призначення. Логіко-юридичний метод. Метод альтернатив і його застосування як спосіб виявлення вразливих місць наукових гіпотез.

5. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень

Поняття методологічного підходу. Класичні методологічні підходи: історичний, термінологічний. Системний підхід як один із головних напрямків міждисциплінарної методології наукового пізнання. Розробка системного підходу в науці: фактори виникнення та генеза. Неоднозначність тлумачень системного підходу. Основні завдання системного підходу (загальної теорії систем). Методологічна специфіка системного підходу. Поняття системи, основні ознаки систем. Принципи системного підходу: остаточної (глобальної, генеральної) мети; єдності і зв'язаності; модульності; ієрархії; функціональності; розвитку; децентралізації; невизначеності. Системний підхід як синтез індуктивного, дедуктивного та інтуїтивного методів. Основні положення застосування системного підходу на практиці.

Структурно-функціональний підхід: сутність та основні положення. Дослідження функціональних залежностей елементів системи. Застосування структурно-функціонального методу у правових дослідженнях.

Некласичні (сучасні) методологічні підходи: герменевтичний, антропологічний, аксіологічний, феноменологічний.

Синергетичний підхід як методологічна орієнтація у дослідженні відкритих нелінійних систем, що самоорганізуються. Основні поняття синергетики: самоорганізація, відкритість, ентропія, нелінійність, нерівноважність, точка біфуркації, флуктуація, дисипативність, аттрактор. Патерни (зразки) синергетичного мислення.

Розділ 2. ПРАКСЕОЛОГІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

6. Організація наукової діяльності

Інституційна організація сучасної науки. Наукові установи: поняття та різновиди. Організаційна структура наукових установ. Правові основи організації наукових досліджень. Форми фінансування наукових досліджень. Фундаментальні та прикладні дослідження. Правознавство як галузева наука.

Вчені звання та посади наукових та науково-педагогічних працівників. Форми підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Доктор філософії. Доктор наук.

Етичні стандарти у науковій діяльності. Академічна свобода та академічна мобільність. Наукова спільнота.

7. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Інформаційні аспекти вибору теми наукового дослідження. Інформаційне забезпечення формулювання мети дослідження, конкретних завдань і аспектів опрацювання обраної теми. Інформаційне забезпечення планування наукового дослідження і складання робочого плану.

Пошук інформації. Документальні джерела інформації. Каталоги й картотеки. Бібліографічні покажчики. Послідовність пошуку документальних джерел інформації. Робота з джерелами інформації.

Використання глобальних інформаційних мереж для пошуку й використання інформації. Моральна та юридична відповідальність дослідника за запозичення інформації.

8. Оприлюднення результатів наукових досліджень. Основні вимоги до наукового тексту

Науковий текст як спосіб подання наукової інформації. Тексти-констатації й тексти-міркування. Первинні й вторинні наукові тексти. Основні особливості наукового тексту. Методи роботи з науковими текстами: анотування, реферування, складання тез, конспектування, складання великих інформаційних баз, логічне моделювання. Функції наукового тексту.

Дисертація як науковий документ. Основні вимоги й рекомендації, що висуваються до тексту дисертаційного дослідження. Норми наукової комунікації.

Правила викладення тексту дисертації. Композиційно-сміслова структура тексту. Стилїстика тексту дисертації. Основні стилі сучасної мови. Основні риси наукового мовного стилю. Функціонально-синтаксичні й спеціальні лексичні засоби. Способи викладення наукового тексту. Спростування хибних суджень і умовиводів.

9. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки

Поняття публікації. Функції наукових публікацій. Міжнародні та національні наукометричні бази. Електронні наукові видання. Значення друкованих публікацій. Державна регламентація видавничої продукції, термінів та визначень основних видів видань. Науково-дослідні публікації: монографія, препринт, тези доповідей, збірник наукових праць. Джерелознавчі публікації. Періодичні та неперіодичні видання. Види наукових неперіодичних видань: книга, брошура, листівка.

Наукова стаття як вид наукової публікації. Оглядові, проблемні та методологічні наукові статті. Вимоги до змісту наукових статей. Структура наукової статті. Нормативний та оптимальний обсяги наукової статті. Вимоги до публікації наукових статей для здобувача наукового ступеня. Функції наукових статей: дослідницька, оціночна, презентаційна,

комунікативна. Наукова монографія як вид наукової публікації. Нормативні вимоги до структури, обсягу, рецензування, тиражу, наявності міжнародного стандартного номера ISBN.

Монографія. Основні відмінності між дисертацією й монографією.

Тези наукової доповіді (повідомлення). Основні вимоги до обсягу, структури та оформлення тез наукової доповіді.

10. Нормативні вимоги до оформлення та порядку захисту результатів дисертаційного дослідження

Вимоги до структури та змісту дисертації. Загальні вимоги до оформлення дисертації. Подання текстового матеріалу. Загальні правила подання ілюстрацій. Подання таблиць. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Подання виносок. Оформлення списку використаних джерел. Оформлення додатків.

Основні етапи процесу захисту дисертації. Попередній розгляд дисертації. Подання дисертації до разової спеціалізованої вченої ради. Підготовка до захисту дисертації. Процедура захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді.

Скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з порушенням встановленої процедури захисту дисертації.

Скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

5. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема практичного заняття № 1 Загальнонауковий рівень методології (2 години)

П л а н

1. Поняття методу. Методи наукового пізнання: вимоги та ознаки. Класифікація методів наукового пізнання: критерії та особливості.
2. Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, описання, порівняння.
3. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, формалізація, ідеалізація, аналогія, моделювання, абстрагування, узагальнення.
4. Евристичні методи наукового дослідження: інтуїція, методи індивідуального та колективного стимулювання мислительного процесу.

Рекомендована література:

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
2. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456-459.
5. Денисова А. В. Діалектика і системний підхід як основа методології дослідження проблеми адміністративного нагляду органів виконавчої влади України. *Право і суспільство*. 2016. № 6. С. 108-113.
6. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Догматичний напрям методології формування сучасної національної доктрини приватного права. *Право України*. 2019. № 1. С. 42-57.
7. Корець М. С. Методологія наукового дослідження: навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 145 с.
8. Машков А. Методология позитивизма в государственно-правовых науках: монографическое исследование. Київ: Алерта: Правова єдність, 2020. 147 с.
9. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.
10. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / уклад. Е. В. Колісніченко. Суми: Сум. держ. ун-т, 2012. 83 с.
11. Остапчук М. В., Рибак А. І., Ванюшкін О. С. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Одеса: Фенікс, 2014. 375 с.
12. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: підручник для аспірантів усіх спеціальностей. Харків: ХНУРЕ, 2017. 177 с.

Тема практичного заняття № 2
Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень

(2 години)

П л а н

1. Поняття методологічного підходу. Класичні методологічні підходи: історичний, термінологічний.
2. Системний підхід як один із головних напрямків міждисциплінарної методології наукового пізнання.
3. Структурно-функціональний підхід: сутність та основні положення. Застосування структурно-функціонального підходу у правових дослідженнях.
4. Синергетичний підхід як методологічна орієнтація в дослідженні відкритих нелінійних систем, що самоорганізуються. Синергетичний підхід у правознавстві.

Рекомендована література:

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456–459.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Синергетичний підхід. *Соціологія права: енциклопедичний словник* / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. С. 788-789.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Системний підхід. *Соціологія права: енциклопедичний словник* / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. С. 792-795.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: Право, 2017. 448 с.
5. Денисова А. В. Діалектика і системний підхід як основа методології дослідження проблеми адміністративного нагляду органів виконавчої влади України. *Право і суспільство*. 2016. № 6. С. 108-113.
6. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Герменевтичний метод у сучасних цивілістичних дослідженнях: до питання про доцільність застосування. *Інформація і право*. 2017. № 2 (21). С. 5–12.
7. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Соціологічний та аксіологічний напрямки сучасних правових досліджень. *Інформація і право*. 2018. № 1 (24). С. 5–13.
8. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Догматичний напрям методології формування сучасної національної доктрини приватного права. *Право України*. 2019. № 1. С. 42–57.
9. Малигіна В. Д., Холодова О. Ю., Акімова Л. М. Методологія наукових досліджень: монографія. Рівне: НУВГП, 2016. 247 с.
10. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.

Практичне заняття № 3
Оприлюднення результатів наукових досліджень.
Основні вимоги до наукового тексту
(2 години)

П л а н

1. Методи роботи з науковими текстами: анотування, реферування, складання тез, конспектування, складання великих інформаційних баз, логічне моделювання.
2. Правила викладення тексту дисертації. Композиційно-сміслова структура тексту.
3. Стилїстика тексту дисертації. Основні стилї сучасної мови.
4. Способи викладення наукового тексту.

Рекомендована література:

1. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. *Методологія та методика наукового дослідження: підручник*. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.
2. Дзьобань О. П. *Філософія науки: підручник*. Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 516 с.
3. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види, терміни та визначення. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
4. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 42 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
6. *Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков*. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 1. 472 с.
7. *Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. 436 с.
8. *Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. А. Шевчука*. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2020. 323 с.
9. *Митрофанов І. І. Методологія й організація юридичних наукових досліджень: навчальний посібник*. Кременчук: НОВАБУК, 2023. 311 с.
10. *Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань*. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.
11. *Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. А. К. Бабіченка*. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 133 с.
12. *Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: підручник для аспірантів усіх спеціальностей*. Харків: ХНУРЕ, 2017. 177 с.

Практичне заняття № 4
Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки
(2 години)

П л а н

1. Поняття публікації. Різновиди наукових публікацій. Функції наукових публікацій.
2. Неперіодичні, періодичні та продовжувані видання. Електронні наукові видання.
3. Основні види наукових видань: монографія, збірник наукових праць, матеріали наукових конференцій та інших дискусійних заходів. Навчальні та довідкові видання.
4. Наукова стаття як різновид наукових публікацій: критерії класифікації та основні вимоги до змісту та структури.
5. Тези наукових доповідей (повідомлень): структура та вимоги до оформлення.

Рекомендована література:

1. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.
2. Дзьобань О. П. Філософія науки: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 516 с.
3. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види, терміни та визначення. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
4. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 42 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
6. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 1. 472 с.
7. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. 436 с.
8. Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. А. Шевчука. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2020. 323 с.
9. Митрофанов І. І. Методологія й організація юридичних наукових досліджень: навчальний посібник. Кременчук: НОВАБУК, 2023. 311 с.
10. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.
11. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. А. К. Бабіченка. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 133 с.
12. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: підручник для аспірантів усіх спеціальностей. Харків: ХНУРЕ, 2017. 177 с.

Тема практичного заняття № 5
**Нормативні вимоги до оформлення та порядку захисту
 результатів дисертаційного дослідження**
(2 години)

П л а н

1. Вимоги до структури та змісту дисертації.
2. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Оформлення списку використаних джерел.
3. Основні етапи процесу захисту дисертації.
4. Скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії.

Рекомендована література:

1. Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2021-%D0%BF#Text>.
2. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: Наказ МОН України від 12.01.2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>.
5. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
6. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: Наказ МОН України від 14.01.2016 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text>.
7. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>.
8. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
9. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ МОН України від 23.09.2019 р. № 1220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>.

6. ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

- підготовка до практичних занять;
- самостійне вивчення додаткової літератури та додаткових питань;
- робота з інформаційними ресурсами;
- підготовка до розгляду практичних дослідницьких завдань;
- підготовка контрольних робіт;
- підготовка до іспиту згідно з переліком розроблених кафедрою питань.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ:

- лекції;
- практичні заняття;
- виконання індивідуальних пошукових завдань.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

- Наочний метод (застосовується при проведенні лекцій та практичних занять як доповнення до словесного методу);
- Творчий метод та метод міні-дослідження (застосовується при виконанні індивідуальних пошукових завдань та при підготовці контрольної роботи);
- Дистантний метод (використовуються можливості інформаційних (цифрових) технологій при проведенні лекцій та практичних занять)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до підготовки контрольної роботи з дисципліни «Методологія, організація та технологія наукових досліджень»

1. Загальні положення

Для підвищення теоретичного й методологічного рівня підготовки докторів філософії, забезпечення більш ефективного формування у них філософського світогляду та більш широкого ознайомлення з сучасними філософськими проблемами науки, програмою навчальної дисципліни передбачено виконання контрольних робіт, які виконуються аспірантами й подаються на рецензування й попереднього оцінювання.

Остаточна оцінка виставляється після співбесіди викладача із аспірантом. Контрольні завдання, якість виконання яких визнана рецензентом незадовільною, повертаються аспіранту із зауваженнями для доопрацювання й повторно подаються на кафедру.

Написання контрольної роботи з філософії науки є обов'язковим елементом поглибленої підготовки доктора філософії з тем кожного змістовного модуля. Завдання роботи полягає у самостійному опрацюванні літератури з однієї із запропонованих тем і в оформленні результатів цієї роботи.

Контрольна робота має відображати методологічну компетентність здобувача як майбутнього науковця, його знання, навички, уміння й виступає формою залучення автора до специфіки наукової праці.

Компілятивність контрольної роботи не виключає необхідності бути цілісною, завершеною за певною структурою працею, де автору необхідно показати вміння послідовно, логічно викладати зміст поставленої проблеми. Окрім цього, повинно мати місце і творче осмислення, інтерпретація, тлумачення останньої, її хоча б часткове узагальнення, розв'язання як науково значущого завдання.

У контрольній роботі автор повинен продемонструвати власну методологічну культуру, знання основних положень як класичної, так і сучасної літератури з конкретного досліджуваного питання, а також уміння захищати власні судження й умовиводи, викладені в основних положеннях своєї роботи.

2. Структура контрольної роботи

Структура контрольної роботи з дисципліни «Методологія, організація та технологія наукових досліджень» традиційна: вступ, основна частина, висновок.

У *вступі* зазначаються найосновніші положення актуальності проблеми та її значущості. Вступ повинен бути коротким, лаконічним (1-2 абзаци) і переконливим.

В *основній частині* розкривається сама тема роботи. Відповіді на кожне питання повинні містити обґрунтовану й аргументовану інформацію та викладення власного ставлення до сформульованих питань (проблем).

У *висновках* підбиваються підсумки роботи. Висновки повинні бути самостійними, стислими й змістовними і відображати уміння автора формулювати наукові судження й умовиводи відповідно до виконуваного наукового завдання.

Завершує контрольну роботу список використаної літератури.

Обсяг контрольної роботи має становити 8-10 сторінок структурованого тексту, надрукованого на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman 14 pt через 1,5 інтервали. Поля: зверху – 2 см, знизу – 2 см, справа – 1,5 см, зліва – 2,5 см, абзац 1,25 см.

Зміст роботи має базуватися на матеріалі декількох літературних джерел з аналізом стану проблеми.

3. Вимоги до оформлення контрольної роботи

Як і будь-яка дослідницька робота, контрольна робота із дисципліни «Методологія, організація та технологія наукових досліджень» має бути правильно оформленою (повинен містити точність цитування, адекватність переказу точки зору того чи іншого автора, його поглядів, ідей, висунених проблем і положень, достовірність посилань).

До її оформлення висуваються наступні вимоги:

а) перша сторінка (без номера) відводиться для титульного аркуша (зразок оформлення подається в *додатку*);

б) починаючи з другої сторінки наводиться текст контрольної роботи з послідовним викладенням матеріалу відповідно до поставленого завдання. Завершують контрольну роботу загальні власні висновки автора, яких він дійшов у процесі роботи над темою;

в) список літератури, яка вивчається й цитується, складається або відповідно до порядку її використання, або в алфавітному порядку. До списку літератури включаються лише ті джерела, на які є посилання у тексті роботи;

г) заголовки основних структурних частин роботи («**ВСТУП**», «**РОЗДІЛИ**», «**ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**») наводяться прописними літерами жирним шрифтом з вирівнюванням по центру. Текст роботи наводиться звичайним шрифтом з вирівнюванням по ширині;

д) обсяг контрольної роботи має становити 7-10 сторінок структурованого основного тексту¹, надрукованого у текстовому редакторі Microsoft Word на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman 14 pt через 1,5 інтервали. Поля: зверху – 2 см, знизу – 2 см, справа – 1,5 см, зліва – 2,5 см, абзацний відступ – 1,25 см.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводиться в контрольній роботі, можна знайти у ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

¹ Титульний аркуш, зміст і список використаної літератури до обсягу основного тексту не входять!

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
3. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456–459.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: Право, 2017. 448 с.
7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: підручник / 4-те вид., переробл. Харків: Право, 2023. 424 с.
8. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456-459.
9. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Синергетичний підхід. *Соціологія права: енциклопедичний словник* / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. С. 788-789.
10. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Системний підхід. *Соціологія права: енциклопедичний словник* / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. С. 792-795.
11. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Біфуркація. *Соціологія права: енциклопедичний словник* / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. С. 101-103.
12. Денисова А. В. Діалектика і системний підхід як основа методології дослідження проблеми адміністративного нагляду органів виконавчої влади України. *Право і суспільство*. 2016. № 6. С. 108-113.
13. Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2021-%D0%BF#Text>.
14. Дзьобань О. П. Філософія науки: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 516 с.
15. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Догматичний напрям методології формування сучасної національної доктрини приватного права. *Право України*. 2019. № 1. С. 42-57.
16. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Соціологічний та аксіологічний напрямки сучасних правових досліджень. *Інформація і право*. Київ, 2018. № 1 (24). С. 5-13.
17. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Герменевтичний метод у сучасних цивілістичних дослідженнях: до питання про доцільність застосування. *Інформація і право*. 2017. № 2 (21). С. 5–12.

18. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види, терміни та визначення. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
19. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 42 с.
20. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
21. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 1. 472 с.
22. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. 436 с.
23. Корець М. С. Методологія наукового дослідження: навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 145 с.
24. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2016. 206 с.
25. Максюта М., Соколова О. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2020. 307.
26. Малигіна В. Д., Холодова О. Ю., Акімова Л. М. Методологія наукових досліджень: монографія. Рівне: НУВГП, 2016. 247 с.
27. Матвеева О. Л., Тихенко О. М., Трофімов І. Л. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: НАУ, 2018. 195 с.
28. Машков А. Методологія позитивізму в державно-правових науках: монографічне дослідження. Київ: Алерта: Правова єдність, 2020. 147 с.
29. Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. А. Шевчука. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2020. 323 с.
30. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.
31. Митрофанов І. І. Методологія й організація юридичних наукових досліджень: навчальний посібник. Кременчук: НОВАБУК, 2023. 311 с.
32. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / уклад. Е. В. Колісніченко. Суми: Сум. держ. ун-т, 2012. 83 с.
33. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. А. К. Бабіченка. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 133 с.
34. Остапчук М. В., Рибак А. І., Ванюшкін О. С. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Одеса: Фенікс, 2014. 375 с.
35. Пашутін В. В. Симулякри в праві: запрошення до дискусії. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. Вип. 1 (66). С. 25-32.
36. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
37. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: Наказ МОН України від 12.01.2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>.
38. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.

39. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: Наказ МОН України від 14.01.2016 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text>.

40. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>.

41. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

42. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ МОН України від 23.09.2019 р. № 1220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>.

43. Семенюк Е. П., Мельник В. П. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. 3-тє вид., випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.

44. Семків Т. Впровадження інституту перевірок на доброчесність в законодавство України. Вісник Національної академії прокуратури України. 2017. № 2. С. 11-16.

45. Соболев Х. С., Петровська Н. І., Гуняк О. М. Методологія і принципи наукових досліджень: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2018. 87 с.

46. Сорокіна Н. Г., Артюхова А. Є., Дегтярьова І. О. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

47. Соціокультурні передумови трансформації методології науки: монографія / С. В. Вільчинська та ін.; відп. ред. М. Ю. Савельєва, Т. Д. Суходуб. Київ: ЦГО НАН України: Четверта хвиля, 2020. 214 с.

48. Терешкун О. Гуманітарно-наукові парадигми техніки: монографія. Івано-Франківськ: Кушнір Г. М. [вид.], 2016. 354 с.

49. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова та ін.; за ред. І. С. Добронравової. Київ: Київський університет, 2018. 255 с.

50. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: підручник для аспірантів усіх спеціальностей. Харків: ХНУРЕ, 2017. 177 с.

8. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Новітні наукові напрямки: загальна характеристика.
2. Емпіричний рівень наукових досліджень. Характерні ознаки емпіричного рівня пізнання.
3. Теоретичний рівень наукового пізнання як вищий ступінь дослідження об'єктивної дійсності.
4. Взаємозв'язок і взаємообумовленість теоретичного й емпіричного рівнів наукового пізнання.
5. Наукова інтуїція як особливий рівень пізнання.
6. Наукова картина світу як квінтесенція емпіричного та теоретичного рівнів пізнавальної діяльності.
7. Метатеоретичний рівень сучасної наукової методології.
8. Поняття методу, методики, методології. Вимоги до методів наукового пізнання.
9. Наукові методи у процесі наукового пізнання: роль та функції.
10. Основні філософські підходи до класифікації методів наукового пізнання: за ступенем загальності, за рівнями наукового пізнання, за етапами дослідження.
11. Загальний закон пізнання (метод сходження від абстрактного до конкретного) як логічний стрижень процесу наукового пізнання, етапи його здійснення.
12. Методи наукового пізнання філософського рівня.
13. Парадигма як інтегральна характеристика науки в певну епоху.
14. Стил мислення та його функції: критична, селективна, вербальна, прогностична.
15. Наукова картина світу як сукупність загальних наукових уявлень про структуру того чи іншого фрагмента об'єктивної реальності.
16. Архетип теоретичного мислення як сукупність принципів і способів вибору і здійснення теоретичної діяльності.
17. Рефлексія як метод і форма теоретичної діяльності людини.
18. Діалектика як метод філософського рівня.
19. Метафізика як методологічна альтернатива діалектичному методу.
20. Редукціонізм у науці та його критика.
21. Загальнонаукові методи пізнання. Структура загальнонаукового рівня методології.
22. Спостереження як цілеспрямоване пасивне вивчення предметів дослідження та основні вимоги до нього. Різновиди спостережень.
23. Експеримент, його особливості, види, стадії та функції. Уявний експеримент як система розумових процедур з концептуальними образами.
24. Порівняння як емпіричний метод і вихідний пункт порівняльно-історичного методу.
25. Описання як емпіричний метод.
26. Аналіз та його різновиди. Логічний аналіз як особливий вид аналізу.
27. Синтез як загальнологічний метод. Синтез і емерджентність. Діалектичний взаємозв'язок аналізу й синтезу.
28. Індукція як логічний дослідницький прийом. Види індуктивних узагальнень. Дедукція як метод.
29. Метод абстрагування. Види та рівні (порядки) абстракцій. Філософські категорії як найвищий рівень абстракцій. Межі абстрагування у науковому пізнанні.
30. Узагальнення та його види.

31. Метод аналогії. Види аналогій. Імовірнісний характер висновків аналогією та вимоги до підвищення їх імовірності.
32. Метод ідеалізації. Відносність ідеалізації.
33. Метод формалізації та його значення у науковому пізнанні.
34. Метод моделювання. Предметне та знакове моделювання. Імітаційне моделювання, види імітаційних моделей.
35. Ізоморфні та гомоморфні моделі. Матеріальні, знаково-концептуальні та символічні моделі.
36. Інтуїція, характерні риси наукової інтуїції.
37. Уявний експеримент як метод. Метод експертних оцінок.
38. Метод Делфі, мозковий штурм, метод аналізу ієрархій.
39. Метод конкретно-соціологічних досліджень та його прийоми.
40. Метод контент-аналізу: поєднання номотетичних дослідницьких процедур з ідіографічними.
41. Статистично-математичні методи. Можливості та значення сучасних статистично-математичних методів у науковому пізнанні.
42. Метод соціально-правового експерименту як спосіб перевірки наукових гіпотез або проектів.
43. Порівняльно-правовий метод. Макро- та мікропорівняння. Юридична компаративістика.
44. Формально-юридичний (нормативно-догматичний) метод.
45. Метод альтернатив і його застосування як спосіб виявлення вразливих місць наукових гіпотез у праві.
46. Класичні методологічні підходи: історичний, термінологічний.
47. Системний підхід як один із головних напрямків міждисциплінарної методології наукового пізнання. Методологічна специфіка системного підходу.
48. Поняття системи, основні ознаки систем.
49. Принципи системного підходу: остаточної (глобальної, генеральної) мети; єдності і зв'язаності; модульності; ієрархії; функціональності; розвитку; децентралізації; невизначеності.
50. Структурно-функціональний підхід: сутність та основні положення. Дослідження функціональних залежностей елементів системи.
51. Некласичні (сучасні) методологічні підходи: герменевтичний, антропологічний, аксіологічний, феноменологічний.
52. Синергетичний підхід як методологічна орієнтація у дослідженні відкритих нелінійних систем, що самоорганізуються.
53. Основні поняття синергетики: самоорганізація, відкритість, ентропія, нелінійність, нерівноважність, точка біфуркації, флуктуація, дисипативність, аттрактор.
54. Форми підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Доктор філософії. Доктор наук.
55. Інформаційне забезпечення вибору теми наукового дослідження, формулювання мети дослідження, конкретних завдань і аспектів опрацювання обраної теми.
56. Пошук інформації. Документальні джерела інформації.
57. Каталоги й картотеки. Бібліографічні покажчики. Послідовність пошуку документальних джерел інформації.
58. Робота з джерелами інформації. Використання глобальних інформаційних мереж для пошуку й використання інформації.

59. Науковий текст як спосіб подання наукової інформації. Основні різновиди й особливості наукового тексту. Функції наукового тексту.

60. Методи роботи з науковими текстами: анотування, реферування, складання тез, конспектування, складання великих інформаційних баз, логічне моделювання.

61. Дисертація як науковий документ. Основні вимоги й рекомендації, що висуваються до тексту дисертаційного дослідження.

62. Правила викладення тексту дисертації. Композиційно-смілова структура тексту. Стилїстика тексту дисертації.

63. Поняття публікації. Функції наукових публікацій.

64. Електронні наукові видання. Значення друкованих публікацій.

65. Науково-дослідні публікації: монографія, препринт, тези доповідей, збірник наукових праць.

66. Періодичні та неперіодичні видання. Види наукових неперіодичних видань: книга, брошура, листівка.

67. Наукова стаття як вид наукової публікації. Оглядові, проблемні та методологічні наукові статті.

68. Вимоги до змісту наукових статей. Структура наукової статті. Вимоги до публікації наукових статей для здобувача наукового ступеня.

69. Наукова монографія як вид наукової публікації. Нормативні вимоги до структури, обсягу, рецензування, тиражу, наявності міжнародного стандартного номера ISBN.

70. Тези наукової доповіді (повідомлення). Основні вимоги до обсягу, структури та оформлення тез.

71. Загальні вимоги до оформлення дисертації.

72. Подання текстового матеріалу у дисертації. Загальні правила подання ілюстрацій. Подання таблиць. Оформлення додатків.

73. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Подання виносок. Оформлення списку використаних джерел.

74. Основні етапи процесу подання і захисту дисертації. Попередній розгляд дисертації.

75. Скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії: причини і процедура.

9. КРИТЕРІЇ
оцінювання знань для аспірантів
(здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)

1. **Організація поточного контролю.** Оцінювання знань аспірантів з навчальної дисципліни «Методологія, організація та технологія наукових досліджень» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК).

Загальним об'єктом оцінювання знань аспірантів є відповідні частини навчальної програми дисципліни, засвоєння яких перевіряється під час ПК.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст окремих тем чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні дослідницьких завдань.

Об'єктами ПК знань аспірантів є: систематичність та активність роботи на лекціях, практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань), виконання контрольних завдань, інші форми робіт.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення навчальної дисципліни.

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль		Сума (залік)
Модуль 1	Модуль 2	100
50	50	

Підсумки поточного контролю проставляються у відомість за накопичувальним принципом і є підставою для отримання студентом заліку з навчальної дисципліни. Якщо студент набрав протягом семестру за підсумками поточного контролю менше 60 балів, то залік не складено.

Таблиця переведення рейтингової оцінки з навчальної дисципліни RD

RD = RC + RE	Оцінка ECTS	Оцінка ECTS	Традиційна залікова оцінка
RD = 95 - 100	A	Відмінно	Зараховано
RD = 85 - 94	B	Дуже добре	
RD = 75 - 84	C	Добре	
RD = 65 - 74	D	Задовільно	
RD = 60 - 64	E	Достатньо	
RD = менше ніж 60	F _x	Незадовільно	Незараховано
RC < 40%	F	Недопущено	Недопущено